

دانشگاه پردیس شهیدباهنر

جزوه سرود و آهنگهای انقلابی

چگونگی تشکیل گروه های سرود در مدارس

مقدمه

چرا سرود؟

اجرای سرود یکی از بخش های اصلی در جشن ها، مراسم ها و هر برنامه مناسبتی کانون های فرهنگی هنری مساجد می باشد. بنا به درخواست بازدید کنندگان محترم برای راهنمایی جهت تشکیل گروه سرود، نحوه تشکیل یک گروه سرود موفق در مدارس تقدیم شما بزرگواران می شود

سرود یک وسیله ی تبلیغ بسیار خوبی است باب نوجوانان و جوانان. مقام معظم رهبری «مدظله-

العالی»

سرود دل بخوان جان را رها کن رها کن جان و جانان را صدا کن
بیا زیر و بم احساس خود را به آهنگ حقیقت همنا کن

نغمه ای که از دل بر آید یقیناً بر دل خواهد نشست. نغمه هایی ماندگار می شوند که علاوه بر بر خورداری از قالبی زیبا، دربردارنده ی پیام و محتوایی ارزشمند نیز باشند. لذا نغمه و سرود یک ابزار جذاب و بسیار عامه پسند جهت تبلیغ و ترویج ارزش هاست. نغمه های گروهی در قالب گروه- های سرود بسیار مؤثرتر از یک تک خوانی است.

...

تأثیری که سرود و نغمه‌های گروهی و به طور کلی هنر در انتقال مفاهیم دارد بی‌بدیل است و همین مهم سبب می‌شود سرود همچنان علیرغم رشد رسانه‌ها و قالب‌های موسیقایی جدید جایگاهی ارزشمند داشته باشد. با رجوع به تاریخ معاصر شاهد تأثیر گروه‌های سرود دانش‌آموزی مساجد در پیروزی انقلاب اسلامی و مخصوصاً هشت سال دفاع مقدس هستیم. گروه‌هایی که با اشعاری حماسی روح حماسه و تحرک و جهاد را در کالبد‌ها می‌دمید.

با توجه به این تأثیر مشخص می‌شود که اگر به سرود به صورت تخصصی‌تر و علمی‌تر توجه شود می‌توان این تأثیر را افزایش داد و این هنر را از مهجوریت بیرون آورد. همین نگاه دم‌دستی و غیر تخصصی سبب شده است که تمایل به تشکیل گروه‌های سرود در مقطع دبیرستان کمتر از مقاطع پایین‌تر بشود.

بر این اساس نکاتی کوتاه را یادآور می‌شویم با این امید که این نوشتار خلاصه و کوتاه، مفید واقع شود:

صدای انسان چیست؟

انسان احساساتش را با صداها و واژه‌ها بیان می‌کند. به سبب توانایی بی‌همتای صدای انسان در تلفیق واژه‌ها با صداها موسیقایی، در بسیاری از فرهنگ‌ها شعر و سرود جدایی‌ناپذیر بوده‌اند. سرود می‌تواند واژه‌ها را به یادماندنی‌تر کند و تأثیر حسی آن‌ها را اعتلا بخشد.

در سرود، در قیاس با گفتار، گستره‌ی پهناورتری از زیر و بم و حجم صوتی را به کار می‌گیریم و حروف صدا دار را کشیده‌تر ادا می‌کنیم. لازمه‌ی سرود خواندن، داشتن نفس بیشتر و مهار کامل‌تر آن است. هوایی که از ریه خارج می‌شود توسط ماهیچه‌های بطنی زیرین و پرده‌ی دیافراگم مهار می‌شود. هوا تارهای صوتی را به نوسان درمی‌آورد و ریه‌ها، گلو، دهان و بینی همگی برای ایجاد صدایی مطلوب گرفتار می‌شوند. زیر و بم صدای خواننده بسته به میزان کشیدگی تارهای صوتی تغییر می‌کند؛ هر چه این تارها کشیده‌تر باشند صدا زیرتر است.

وسعت صدای یک فرد بسته به میزان تعلیم دیدگی و نیز ویژگی‌های فیزیکی اوست. وسعت صدای یک فرد تعلیم ندیده به طور معمول حدود ۱/۵ اکتاو است، اما خوانندگان حرفه‌ای بر محدوده ۲ اکتاو و یا حتی بیشتر نیز احاطه دارند.

فاصله اُکتاو در موسیقی دارای اهمیت است. این فاصله، فاصله‌ی میان نخستین و آخرین صداهای تشکیل دهنده‌ی گام معروف موسیقی است.

گام زیر را از چپ به راست بخوانید:

می ر دو سی لا سل فا می ر دو

می‌بینید که با رسیدن به نت «دو» ی بالایی – که نت «دو» ی پائین را مضاعف می‌کند فاصله اُکتاو را با هفت صدا که هر کدام زیر و بمی متفاوت دارند، پر کرده‌اید. (در موسیقی غیر غربی اُکتاو ممکن است به تعداد دیگری تقسیم شود برای نمونه ۱۷ یا ۲۲ صدا) فاصله میان بم‌ترین و زیرترین صداهایی که یک خواننده می‌تواند اجرا کند وسعت صوتی یا به طور ساده وسعت نامیده می‌شود. زمانی که فاصله میان دو صدا یک اُکتاو باشد، آن دو کیفیتی بسیار مشابه خواهند داشت. هنگامی که دو صدا با فاصله یک اُکتاو هم زمان به صدا در آیند، چنان در هم می‌آمیزند که به نظر می‌آید در صدایی واحد ادغام می‌شوند.

بعنوان مثال دو خواننده یکی مرد که دارای صدای بم و دیگری یک نوجوان که صدای زیر دارد با هم بخوانند صدای هر دو یک خط را دنبال می‌کند با این تفاوت که یکی با صدای بم و دیگری با صدای زیر همان نت را اجرا می‌کند. یعنی یک نُت اما با یک اُکتاو فاصله. تارهای صوتی مردان طویل‌تر و ضخیم‌تر از تارهای صوتی زنان است و همین تفاوت، محدوده صوتی بم‌تری را برای آن‌ها سبب می‌شود. گروه‌بندی گستره‌های آوازی به ترتیب از زیر به بم چنین است:

سوپرانو – متسو سوپرانو – آلتو – تنور – باریتون و باس

که البته گستره‌های آوازی اصلی به ترتیب عبارتند از: سوپرانو، آلتو، تنور و باس

سوپرانو زیرترین صدا و آلتو بم‌ترین صدای خوانندگی زنان است.

تنور زیرترین صدا و باس بم‌ترین صدای خوانندگی مردان است.

در سرود وقتی آهنگ‌ساز از وسعت صدایی بیشتری برای ملودی استفاده کرده باشد ما ناگزیر باید از صداهای بیشتری از لحاظ زیر و بم استفاده کنیم. در حقیقت این آهنگ ساز است که تعیین تکلیف می‌کند ما چه صدایی را به کار ببندیم.

زیر و بم (ارتفاع صوت) چیست؟

ارتفاع صوت، زیر یا بم بودن آن نسبت به دیگر اصوات است. بی تردید متوجه شده‌اید که اغلب مردان با صدای بم‌تر از زنان و کودکان صحبت می‌کنند و سرود می‌خوانند. هنگام خواندن یک سرود نیز واژه‌ها نسبت به یکدیگر با زیر و بم های متفاوتی ادا می‌شوند. گفتار بدون زیر و بم خسته کننده است.

زیر و بم صداها با بسامد (فرکانس) نوسان‌های آن تعیین می‌شود. هرچه نوسان‌ها تندتر باشد، صدا زیرتر و هرچه نوسان‌ها کندتر باشد، صدا بم‌تر خواهد بود. بسامدِ نوسان، بر حسب سیکل در ثانیه سنجیده می‌شود.

صدایی که دارای زیر یا بم یا ارتفاع معین باشد صدای موسیقایی نامیده می‌شود. چنین صدایی دارای بسامد معین برای نمونه ۴۴۰ سیکل در ثانیه است. اگر همین صدا یک اکتاو بم‌تر محاسبه شود ۲۲۰ سیکل در ثانیه بوده و اگر همین نمونه صدا یک اکتاو زیرتر شود دقیقاً ۸۸۰ سیکل در ثانیه خواهد بود.

نوسان‌های یک صدای موسیقایی دقیق است و در فواصل زمانی منظم و یکسان به گوش می‌رسد. از سوی دیگر سر و صداها زیر و بم معینی ندارند. (مثل صدای ترمز اتومبیل که از نوسان‌های نا منظم پدید می‌آید).

دو صدای موسیقایی هنگامی متمایز به گوش می‌رسند که زیر و بمی آن‌ها متفاوت باشد. تفاوت زیر و بمی یا ارتفاع دو صدای موسیقایی فاصله نامیده می‌شود. زمانی که فاصله میان دو صدا یک اکتاو باشد، آن دو کیفیتی بسیار مشابه خواهند داشت، اما با بم و زیر متفاوت. صداها بدون زیر و بم معین صداهایی هستند مانند صدای طبل بزرگ و سنج و ... آنچه باید برای تنظیم صداها در گروه بدانیم:

دینامیک چیست؟

میزان شدت صدا در موسیقی، دینامیک نامیده می‌شود. شدت صدا بستگی کامل به دامنه نوسانی دارد که آن را پدید می‌آورد.

می توانیم با اجرای قوی تر یک صدا نسبت به صداهاى مجاور، آن را مؤکد سازیم. که تأکیدی از این نوع را تأکید دینامیکی یا آکسان می نامیم.

اگر در بعضی سرودها دقت کرده باشید برخی کلمات و حروف با شدت بیشتری ادا می شوند، علت این است که آهنگ ساز می خواهد با این تأکید نظر شنونده را به موضوعی خاص و در خور توجه، جلب کند.

رنگ صوتی چیست؟

رنگ صوتی با واژهایی همچون روشن، تیره، درخشان، نرم و غنی توصیف می شود. رنگ صوتی یکی از مهمترین عوامل شناسایی دوستان ما در آن سوی ارتباط تلفنی هستند. در ترکیب بندی صداهاى هر گروه سرود توجه به رنگ و خصوصیت لحنی صدای هر یک از اعضاء ضروری است. چرا که برای انتقال شایسته ی محتوا و پیام سرود باید از هر صدا درست در جای خودش بهره گرفت.

ریتیم چیست؟

ریتیم در زندگی نقشی اساسی دارد. ریتیم را در گردش شب و روز، چهار فصل و جزر و مد امواج می بینیم، هنگام تنفس به گونه ای ملموس تر احساسش می کنیم و در ضربان قلب و گام زدن نیز آن را می یابیم. ریتیم، در بهترین معنا، سیلان منظم موسیقی در زمان است.

شاید شنیده باشید اصطلاح این که از ریتیم خارج شد. این زمانی است که گوش تشخیص می دهد نظم زمانی و زمان بندی به بی نظمی تبدیل شده است. مثلاً جدول کنار خیابان یکی در میان سفید و سیاه رنگ آمیزی شده و نگاه ما معطوف این نظم است که ناگاه می بینیم در قسمتی دو جدول سفید به اشتباه رنگ آمیزی شده و بعد از آن مجدداً یکی سفید و یکی سیاه تکرار می شود. دقیقاً همان جا که دو جدول سفید دیده شد چشم توجه خود را بیشتر کرد یعنی این جلب توجه و علامت سؤال به دلیل خارج شدن رنگ ها از ریتیم صورت گرفته است.

جنبه های متعدد و مرتبط با یکدیگر ریتیم :

ضرب

ضرب تپش منظم و تکرار شونده‌ای است که سرود را به واحدهای برابر زمانی تقسیم می‌کند. ضرب‌ها گاه آشکار و ملموس به گوش می‌رسند (مانند نواختن طبل به وسیله طبل بزرگ در یک دسته هم‌نواز) گاه نیز، ضرب بیش از آن که شنیده شود احساس می‌شود. اگر نغمه‌ای آشنا را بخوانید و هم‌زمان با دست یا پا ضرب‌های آن را نیز بنوازید، در می‌یابید که واژه‌هایی معین از آن را بر ضرب‌هایی معین می‌خوانید. شما از این راه ضرب را احساس کرده‌اید، زیرا با نواختن ضربه‌ها نسبت به آن هوشیار بوده و آن را تداوم بخشیده‌اید. مثلاً سرود «ایران ایران ایران رگبار مسلسل‌ها».

ضرب‌ها واحدهای زمانی بنیادی هستند که کشش تمام نت‌ها بر مبنای آن‌ها سنجیده می‌شود. نت‌ها از نظر زمانی می‌توانند به اندازه بخشی از یک ضرب، یک ضرب کامل یا بیش از یک ضرب، تداوم یابند. ریتم به گونه‌ای مشخص‌تر می‌تواند به منزله ترتیبی ویژه از توالی کشش‌های زمانی نت‌ها در یک سرود تعریف شود. ریتم ملودی یک سرود، ویژگی اساسی شخصیت آن است.

وزن

هنگامی که یک نغمه یا سرود را می‌خوانیم، برخی ضربه‌ها قوی‌تر یا مؤکدتر ادا می‌شوند. در ملودی، الگویی تکرار شونده را می‌یابیم که از یک ضرب قوی و سپس یک یا چند ضرب ضعیف‌تر تشکیل شده است. سازمان ضرب‌ها را در غالب گروه‌هایی منظم وزن می‌نامند. چنین گروهی که تعداد ثابتی از ضرب‌ها را در خود جای داده است، میزان نامیده می‌شود. بسته به تعداد ضرب‌های هر میزان، چندین نوع وزن وجود دارد.

تمپو

دیدیم که ضرب‌ها ممکن است تند یا کند باشند. سرعت اجرای ضرب‌ها که ضرب آهنگ اساسی موسیقی را شکل می‌دهد، تمپو نامیده می‌شود. یک تمپوی تند، حسی از نیرو و پویایی و هیجان همراه دارد. تمپوی کند اغلب در ایجاد حالتی با وقار و آرام مؤثر است. چنین همخوانی‌هایی ریشه در شیوه احساس و عملکرد ما دارد. در هنگام هیجان قلبمان تندتر از هنگام آرامش می‌تپد و به گفتار و حرکتهای تندتر گرایش داریم.

آهنگسازان توانسته‌اند نشانه‌های تمپو را به طور دقیق به کمک مترونوم مشخص کنند. مترونوم

وسیله‌ای ساده است که صداهایی تیک – تاک مانند یا پالس‌هایی نوری را به طور منظم و با سرعتی قابل تنظیم ایجاد می‌کند. اعداد نشانه مترونوم، اشاره به تعداد دقیق ضربه‌ها در دقیقه دارند. مثلاً تمپوی هفتاد به معنی تقسیم یک دقیقه به هفتاد قسمت مساوی است.

ملودی:

برای بسیاری از ما موسیقی به عنوان ملودی است. همه ما در مدرسه، اتومبیل و یا هنگام گردش ملودی‌ای را زمزمه کرده‌ایم. پس از شنیدن یک قطعه موسیقی اغلب می‌توانیم ملودی آن را به خوبی یاد آوریم. تشخیص ملودی آسان‌تر از تعریف آن است. ملودی زنجیره‌ای از صداهای جدا گانه و پیایی است که در مجموع، کلیتی در خور تشخیص را می‌سازند. ملودی آغاز شده، پیش می‌رود و پایان می‌یابد و دارای جهت، شکل و پیوستگی است. هر سرود یک ملودی دارد که منحصر به آن سرود است. گاه اتفاق می‌افتد در دو سرود متفاوت یک ملودی مشابه یافت می‌شود که البته ممکن است اتفاقی باشد. اما ساختار هر کدام متناسب با شعر آن سرود تعیین می‌شود. یعنی آهنگ‌ساز ممکن است بدون ذهنیت ملودیی شبیه ملودی یک سرود دیگر در یک دستگاه و ردیف بسازد. این اتفاق بیشتر در اشعاری که با وزن یکسان هستند رخ می‌دهد.

بافت موسیقایی:

سه بافت مهم موسیقایی عبارتند از:

- ۱ – بافت مونوفونیک: یک خط ملودیک تنها و بدون همراهی، بافتی مونوفونیک دارد (به معنای تک صدایی). اگر به تنهایی سرود بخوانید، صدای شما نوعی موسیقی مونوفونیک خواهد بود. اجرای همزمان یک خط ملودیک توسط چند خواننده همصدایی نامیده می‌شود که بافت مونوفونیک حجیم تر و غنی‌تری پدید می‌آورد.
- ۲ – بافت پلی فونیک: اجرای همزمان دو یا چند خط ملودیک که اهمیّات و جذابیتی کم و بیش یکسان داشته باشند، بافتی را پدید می‌آورد که پلی فونیک نامیده می‌شود (چند صدایی). در بافت پلی فونیک، چندین خط ملودیک از نظر نمود موسیقایی با یکدیگر به رقابت می‌پردازند. پلی فونی به موسیقی بُعد می‌بخشد و آن را با پرسپکتیو در نقاشی مقایسه کرده‌اند. هر خط سبب غنا و

تعالی خط دیگر می شود. این ارتباط تعالی بخش متقابل، نمایانگر تفاوتی میان موسیقی و گفتار است. هنگامی چندین نفر همزمان مطالب متفاوتی را بیان می کنند، حاصل ممکن است گیج کننده باشد اما اجرای همزمان ملودی های متفاوت توسط چند خواننده می تواند صداهایی بسیار بیانگر پدید آورد.

۳- بافت هوموفونیک: هنگامی که یک ملودی اصلی را که با آکوردهایی همراه می شود، می شنویم، بافت موسیقی هوموفونیک است. در بافت هوموفونیک، توجه شنونده بر ملودی متمرکز می شود، ملودی که بوسیله صداهایی با جذابیت کمتر تقویت و رنگ آمیزی می شود.

رهبر گروه:

یکی از ارکان تشکیل گروه سرود مربی کارآمد است. مربی باید از حداقل شناخت درباره ی شعر و موسیقی سالم و ارزشی برخوردار باشد. یعنی تشخیص بدهد آیا این شعر و موسیقی زمینه قابلیت تمرین و اجرا را دارد؟ تخصص هایی مثل تجربه ی تک خوانی و یا آشنایی هرچند اندک با دستگاه های موسیقی داشته باشد.

رهبر گروه سرپرست و مسئول راهبری است. یعنی همان مربی فنی گروه سرود. بخش عمده کار رهبر گروه هنگام تمرین های مکرر با گروه سرود انجام می گیرد، جایی که بارها بر تکنیک ها و عوامل بیانی تمرین می شود تا به رضایت او بیانجامد. رهبر گروه هنگامی که اعضاء گروه سرود، همزمان به اجرا می پردازند باید بتواند خطاهای اجرایی را تشخیص دهد و یک به یک آن ها را با ارائه شیوه ای صحیح رفع و اصلاح نماید.

انتخاب اعضاء و تک خوان:

اجرا کنندگان برجسته سرود کم و بیش انسان هایی با استعداد های خاص بوده اند که این استعداد از کودکی در آنان بارز و آشکار بوده است. صدای زیبا، گوش موسیقی عالی یا حافظه بسیار نیرومند. آنان مانند قهرمانان ورزشی از توازن، قدرت و انگیزه رقابتی استثنایی برخوردارند. استعداد طبیعی به تنهایی برای ظهور اجرا کننده ای برجسته کافی نیست. اجرا کننده ای که در

مسیر تعالی گام برمی دارد، سال ها نزد استادانی شایسته تحصیل کرده، روزانه ساعت ها تمرین می کند و به پرورش ذوق و حس هنری می پردازد. پس از این همه است که امکان ظهور هنرمندی برخوردار از مهارت های اجرایی شگرف، پدید می آید. خوانندگان برجسته (تک خوان) رده ای ویژه و متمایز از دیگر اجرا کنندگان هستند.

مربی سرود در وهله ی اول می بایست با دقت نظر و ظرافت از بین علاقمندان به سرود متناسب با نیاز خود صداهایی را انتخاب کند که ساده ترین راه، اجرای چند بیت شعر و سرود با انتخاب خود شخص داوطلب می باشد. معمولاً علاقمندان در ذهن خود با یک یا چند سرود و نغمه انس دارند، این بهترین راه تست اولیه صداست. شخص داوطلب چندیتی را با سبک خودش می خواند. و اینجاست که نقش مربی جهت تشخیص صحیح روشن می شود. همانطور که یک مربی فوتبال نیاز به بازیکنانی با مهارت های ویژه دارد، مثل دروازه بان - مدافع - هافبک و مهاجم، مربی سرود نیز باید ترکیب صدایی خاصی برای گروه ترسیم و کاستی های خود را برطرف کند. مثلاً تکخوان - گروهی با صدای بم - یک گروه با صدای زیر یا گروهی با گستره ی صدایی متفاوت بین صداهای بم و صداهای زیر که قبلاً در مبحث وسعت صدای انسان بیان شده بود.

مکان تمرین:

مکان تمرین باید فضایی ساکت و آرام و دل باز و بدون محدودیت تمرین با صدای بلند باشد. نور و تهویه مناسب و ایجاد دمای طبیعی و ... به تمرکز اعضاء گروه سرود می افزاید.

امکانات مورد نیاز تمرین:

متناسب با توانایی هر گروه سرودی امکانات از یک ضبط صوت ساده (کاست یا سی دی) شروع می شود تا دک های پیشرفته تر و باندهای بزرگ تر. خلاصه بسته به شرایط مالی هر گروه امکانات تهیه شده و تمرین با کیفیت انجام می گیرد.

زمان و زمان بندی تمرین:

بهترین ساعات تمرین وقتی است که نیرو شرایط روحی جسمی مناسبی داشته باشد. یعنی سر حال باشد. که البته بعضی گروه ها امکان تعیین زمان خاص را ندارند که باید دقت شود زمان تمرین زمان نامناسبی نباشد. ساعت هایی که به هیچ عنوان نمی توان جلسات تمرین سرود برگزار کرد

عبارتنداز : (صبح زود – آخر شب و یا دقیقاً وقت نماز)

زمان بندی معمول تمرینات گروه سرود از هفته ای یک جلسه تا حتی هفته ای هفت جلسه در صورت نیاز قابل تغییر است.

مدت زمان تمرین از نیم ساعت تا دو ساعت متناسب با شرایط و نیاز گروه تعیین می شود که البته بهترین مدت برای تمرین یک ساعت الی یک ساعت و ربع پیشنهاد می شود.

روش تمرین:

روش ها متفاوتند اما روشی را که ما پیشنهاد می کنیم این است که:

۱. ابتدا سرودی را که انتخاب نموده ایم و آماده تمرین است را چند مرتبه پخش می کنیم و به اعضاء گروه سرود تأکید می کنیم فقط گوش دهند. حداقل سه تا پنج مرتبه.
۲. از ابتدای سرود یک یا دو بیت را هدف قرار داده و تکرار می کنیم. مثلاً ده بار متوالی به این صورت که پنج مرتبه اول دو بیت پخش شده فقط گوش داده شود.
۳. دفعات ششم و هفتم دو بیت در حال پخش زیر لب زمزمه شود به گونه ای که صدای ما را کسی نشنود.
۴. دفعات هشتم و نهم زمزمه ای بلند تر (با مشخص شدن جوهره ی صدا)
۵. دفعه ی دهم (آخرین بار) با صدای طبیعی خوانده شود. اگر دو بیت را صحیح خواندند سراغ دو بیت بعد خواهیم رفت و در غیر این صورت تمرین مجدداً تکرار می شود تا دو بیت اول کاملاً تفهیم شود.
۶. به همین صورت دو بیت دو بیت آموزش را ادامه می دهیم تا تمام سرود جزء جزء آموخته شود.
۷. در پایان یک مرتبه با صدای زمزمه ای تمام سرود را مرور می کنیم.
۸. برای جلسات بعد سرود خوانده شده را برای گوش دادن اعضاء (فقط گوش دادن) به اعضاء تقدیم می کنیم.

انتخاب سرود:

انتخاب سرود بسیار مهم است. ما می خواهیم بلندگوی چه مطلبی باشیم؟ آیا اصلاً ضرورتی دارد این شعر و سرود را بخوانیم؟ پس باید به اهدافی که با خواندن این سرود دنبال می کنیم نگاه

دقیقی داشته باشیم.

معمولاً سرودهای مذهبی – انقلابی و حماسی سرودهایی هستند که حاوی پیام های با ارزشی هستند و سرودهایی دین مدار محسوب می شوند. البته در همین نوع سرودها نیز بهتر است از اشعار قوی تر و آهنگ های رساتر انتخاب صورت گیرد.

اجرای آزمایشی:

بعد از مدتی تمرین می بایست اجرای آزمایش در حضور مخاطبینی که تا بحال سرود را ندیده و نشنیده اند داشته باشیم. یعنی تمرین اعتماد به نفس.

گروه سرود نو پا با اجراهای متعدد است که تسلط خود را بر اجرا افزایش می دهد. نکته ی مهم : خسته نشویم و از ریتم خارج شدن و حتی صداهای ناهنجار را تحمل کنیم و به مرور اصلاح و با اندوختن تجربیات بیشتر اعضاء گروه سرود را پخته تر کنیم.

بهره گیری از مربی فنی با تجربه جهت رفع نواقص:

در راستای کسب تجربه و اجراهای آزمایشی از تجربیات فراوان مربیان پیشکسوت استفاده کنیم تا پی ببریم راهنمایی های هرچند کوچک ایشان تا چه حد می تواند مفید و مؤثر واقع شود.

اجراهای متعدد:

هر چه تعداد اجراها را بیشتر کنیم تسلط بر کار و اعتماد به نفس بیشتری حاصل می شود. رمز موفقیت هر گروهی در اجراهای متعدد آن گروه خلاصه می شود. اعتماد به نفس و خونسردی به سرعت به دست نمی آید پس کوشش و تلاش لازمه ی موفقیت در تشکیل گروه سرود کار آمد می باشد.

داستان دنباله دار سرود:

لذت اجرای بدون نقص تا حدی است که تمام اعضاء گروه را تشنه ی سرود بعدی می کند. لذا دقت شود تا در صورت برخی اجراهای ضعیف بی انگیزگی جای اعتماد به نفس را نگیرد. رفع اشکالات با مهربانی مربی همراه باشد اصلاح سریعتر صورت گرفته و شخص علاقمندتر به تمرینات نگاه می کند و برای سرودهای بعد با شور و اشتیاق اعلام آمادگی می کند.

سایر نکات مهم :

۱. تا زمانی که تمام سرود را جزء جزء آموزش نداده ایم. سی دی یا کاست سرود خوانده شده را تحویل اعضاء نمی دهیم. این تأکید نکته ی بسیار مهمی در دریافت صحیح قالب اجرای سرودهاست.
۲. اصولاً اعضاء ملودی بدون کلام سرود را نداشته باشند بهتر است. چرا که اگر امتحان بفرمایید در نهایت می بینید هر عضوی برداشت متفاوتی در هر بیت از نحوه ی خواندن داشته است.
۳. تمرینات را با استراحت های کوتاه و یا نکاتی که نیاز به یادآوری دارند متنوع تر کرده و از خسته کردن اعضاء جداً خودداری نمایید.
۴. مربی باید خندان و خوشرو و جذاب باشد و با فن بیان نیروهای گروه سرود را هوشیار نگه دارد. ایجاد انگیزه با تشویق به موقع و همراهی مناسب با اعضاء بسیار مهم است

همنوایی:

هر نوع همخوانی، با ریتم و آهنگ را می توان سرود نامید، در اجرای سرود **هماهنگی اعضاء گروه** بسیار مهم است و این هماهنگی، مگر با تمرین های پیاپی اتفاق نمی افتد، نوع دیگر هماهنگی، همزمان بین ریتم آهنگین و صوت گروه است، این مورد همزمانی نیز با شناخت گروه از لحظه های مکث و شروع امکان پذیر می شود.

بهترین تمرین برای این کار **گوش دادن به آهنگ با کلام و تطبیق آن با آهنگ بی کلام** سرود است. یادتان باشد قبل از شروع تمرین حتماً متن سرود را از روی آهنگ با کلام بنویسید. راه دیگر برای ایجاد هماهنگی بین ریتم و خوانندگان و بین اعضاء گروه، **استفاده از شخصی به عنوان رهبر گروه** است، این شخص همان کسی است که جلوی گروه و پشت به بینندگان می ایستد و با حرکت دست و... گروه را در شناخت لحظه های شروع و مکث راهنمایی می کند. این راه جایی را برای خطا در خواندن نمی گذارد.

آرایش گروه:

دومین مسئله برای یک اجرای خوب، نحوه ی آرایش گروه، یا همان چیدمان اعضا (شکل ایستادن در صحنه) است. شاید در نظر اول نوع ایستادن فقط سلیقه رهبر گروه را نشان دهد، اما آرایش گروه در زیر و بمی و کمی و زیادی صدایی که از خوانندگان به گوش می رسد موثر است، بعلاوه آن که گاهی نوع ایستادن، منظوری را برای القای بهتر محتوای سرود در بر دارد. در بعضی اجرا ها، برای پویایی بیشتر و ایجاد تنوع، خوانندگان طبق تعریف (نوعی سناریو) در صحنه حرکت می کنند و جای مشخصی ندارند.

انتخاب متن سرود:

از موارد مهم دیگری که تأثیر گذاری و جذابیت اجرا را بالا می برد، انتخاب متن مناسب برای اجرا ست. ارتباط محتوایی متن با مناسبت و در نظر گرفتن مخاطبین، مسئله ی مهمی است، مطمئناً سرودی که در یک مدرسه ابتدایی خوانده می شود مناسب با فضای یک دبیرستان نیست. سرود هایی که مخصوص دوران دبستان است، معمولاً تصویر سازی ذهنی با کلمات ایجاد می کنند و ساده و روان هستند که درک آسانی را می طلبد.

تشکیل گروه:

خوب است، در هر فضای فرهنگی مثل مدرسه، مسجد و... از بین بچه ها، به شکل داوطلبانه گروهی تشکیل شود برای تست صدا، بعد از آن متنی را به آن ها داده تا به صورت تمرینی بخوانند، میزان زیر و بمی صدای آن ها را تشخیص داده و نفس گیری آن ها را بسنجید، افراد با

صدای بم و نفس گیری خوب را برای گروه تک خوانی انتخاب کنید، و از هر نوع صدا (زیر و بم) افرادی را برای اعضاء گروه انتخاب کنید توجه داشته باشید که صدای خوب فرد کافی نیست، تسلط او در اجرا و جرأت رو برو شدن با مخاطب نیز مسائل مهمی هستند. از همان تمرین اول تأکید بر حفظ متن توسط اعضا کنید. وجود یک رهبر گروه خوب کیفیت اجرا را بالا می برد، رهبر گروه می تواند از بین اعضاء گروه انتخاب شود و یا مربی تربیتی مدرسه این مسئولیت را به عهده بگیرد در هر صورت او باید به طور کامل با ریتم و آهنگ و متن سرود آشنا باشد تا بتواند راهنمایی های لازم را انجام دهد.

انواع هم خوانی ها:

۱- روش معمول، خواندن گروهی، ترانه ای است با ریتم و آهنگ منطبق بر متن.

۲- اجرای سرود - نمایش، معمولاً در این روش دو گروه اجرا را در دست می گیرند، گروه اول سرود را می خوانند و گروه دوم بنا بر متن سرود و آهنگ نمایشی اجرا می کنند، البته این نمایش ها معمولاً کوتاه هستند و کلامی بیشتر از متن سرود ندارند.

۳- همخوانی های اشاره ای: حتماً سرود های بچه هایی که نا شنوا هستند را دیده اید، نوعی همخوانی با حرکت دست و ایما و اشاره با ریتم و آهنگ. این نوع سرود برای بیننده که خود نا شنوا نیست، هم، زیبا و تأثیر گذار است، زیرا سکوت اجرا کنندگان خود بیان گر حرفهای بسیاری است. علاوه بر این الهام گرفتن از این روش برای تمرین با بچه های دبستان مفید است، به این صورت که یکسری اشاره ها را بین آن ها و رهبر گروه معین می کنیم با اجرای آن اشاره ها به آن ها در حفظ و یادآوری متن سرود کمک می شود، حتی اجرای این اشاره ها در حین سرود توسط بچه ها حرکت و پویایی ایجاد می کند. انجام دو فعالیت در یک زمان تمرکز کودکان را در این سن بیشتر می کند، مخصوصاً که یکی از فعالیت ها حرکتی باشد، معمولاً دانش آموزان دبستانی تمایل

به حرکت دارند و ایستادن آن ها در یک جای ثابت، مشکل ساز است، وقتی قرار می شود اجرای اشاره همزمان با همخوانی داشته باشند به این میل آن ها پاسخ داده می شود.

۴- یک نوع همخوانی، زبان بدن و آهنگ است، در این کار برای آهنگ ها، متن های حرکتی نوشته می شود (توضیح حرکت)، چند سالی است که این روش در مدارس اجرا می شود و با استقبال خوبی هم مواجه شده، در این کار مهمترین مسئله هماهنگی حرکات گروه با هم است.

۵- و...

ده فرمان برای اجرای سرود:

۱- حتماً یک گروه سرود ثابت داشته باشید. هر بار اجرا خود نوعی تمرین محسوب می شود و تجربه در اجرای خوب اثر دارد.

۲- آرشویی از سرود های مناسبی تهیه کنید، تنوع متن به شما حق انتخاب می دهد.

۳- اگر می خواهید در مسابقات سرود شرکت کنید و موفق شوید، لازم است تمرین های دوره ای با مربی سرود داشته باشید، با یکی، دو بار تمرین مطمئناً برنده نمی شوید.

۴- برای ایجاد جذابیت می توانید از المان های تصویری یا حرکتی در حین اجرای سرود استفاده کنید. مثلاً اگر سرود شما درباره ی شخصیت خاصی است می توانید عکس او و یا یک المان دیگر دست بچه های گروه بدهید و نام او را می برند با هم آن نماد را بالا ببرند.

۵- **حتماً قبل از اجرا، سیستم صوتی محل اجرا را تنظیم و امتحان کنید.** صدای نا هنجار بلند گو یا قطع شدن صدا، اجرا های زیادی را خراب کرده، نکند بعد از تمرین های زیاد گرفتار این بد شانسى شوید!

۶- **برای گروه سرود لباس های هم رنگ تهیه کنید** و یا توجه به چیدمان گروه از چند رنگ لباس استفاده کنید، هم رنگی گروه، هماهنگی را بیشتر نشان می دهد.

۷- **تمرین آخر را با تمام شرایط اجرای اصلی انجام دهید** این کار اضطراب گروه را کم و آمادگی آن ها را بیشتر می کند.

۸- **در حین خواندن سرود نور پردازی سن می تواند تأثیر گذار باشد** مثلاً با توجه به نقاط اوج متن نور کم و زیاد شود، اگر نور قسمت حظار کم باشد، جلوه ی اجرا بالا می رود.

۹- **بهتر است سرود با آهنگ بی کلام خوانده شود،** تا صدای خواننده ی اصلی آهنگ مشخص نشود اما اگر آهنگ بی کلام نداشتید، صدای سیستم صوتی را کم کنید و تأکید بر بلند خواندن گروه کنید.

۱۰- **تأکید بر حفظ متن سرود الزامی است،** اما به بچه ها تذکر دهید در صفحه ی کوچکی متن سرود را بنویسند و در دست داشته باشند تا در مواقع ضروری نگاهی به آن بیندازند. اما بهتر است بچه های جلوی صحنه کسانی باشند که به حافظه ی خود اطمینان دارند تا نیاز به این کار نباشد. امیدوارم سرود های زیبا با اجرایی خوب در مراسم های مختلف آموزشگاه ها داشته باشید.

" اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ. وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ "

محمد رضا رفیعؑ - استاد هنر پردیس باهنر ۹۹-۱۳۹۸